

การบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร

ในบทนี้เป็นการกล่าวถึงวิวัฒนาการของตำรวจกรุงเทพมหานครตั้งแต่กรุงเทพมหานครยังคงเป็นเทศบาลนครกรุงเทพจนถึงรูปแบบตำรวจกรุงเทพมหานครดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนกล่าวถึงระบบการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร การจัดแบ่งส่วนราชการ การจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ งบประมาณ ตลอดจนระบบการทำงาน ของตำรวจกรุงเทพมหานคร แต่ก่อนที่จะกล่าวถึงการบริหารงานของตำรวจกรุงเทพมหานคร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงวิวัฒนาการโดยสังเขปในเรื่องรูปแบบการบริหารราชการกรุงเทพมหานครเสียก่อน เพื่อที่จะสะดวกในการเข้าใจในเรื่องการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานครต่อไป

1. วิวัฒนาการของการปกครองของกรุงเทพมหานคร (ตั้งแต่ พ.ศ. 2476 - พ.ศ. 2518)

ก่อนที่ท้องถิ่นนครหลวงของประเทศไทยจะกลายรูปมาเป็นการปกครองที่เรียกว่า กรุงเทพมหานครตามที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนั้น มีลำดับความเป็นมาดังนี้คือ

1.1 กำเนิดเทศบาลนครกรุงเทพ (2476)

ในปี พ.ศ. 2476 หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้หนึ่งปี รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปการปกครอง 2 ฉบับดังนี้ คือ¹

---

¹ ประมูล จันทรวงศ์, "ประวัติกรุงเทพมหานคร" ในกรุงเทพมหานคร รวบรวมโดย วิญญู อังคนารักษ์ (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมนักศึกษาศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2516) หน้า 9.

- พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งพระราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476
- พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476

พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ได้กำหนดให้เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น สนองความต้องการของประชาชน ซึ่งผลของกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาลนครกรุงเทพ พ.ศ. 2479 และพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครธนบุรี พ.ศ. 2479 ขึ้น เทศบาลนครกรุงเทพจึงได้ก่อตั้งขึ้นในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2480¹ แต่สำนักงานของเทศบาลเริ่มเปิดในวันดังกล่าวเช่นกัน²

หน่วยงานของเทศบาลนครกรุงเทพเมื่อเริ่มจัดตั้งในขณะนั้นมีหน่วยงานไม่มากนักที่สำคัญได้แก่ สำนักงานปลัดเทศบาล กองคลัง และกองผลประโยชน์ เป็นต้น³ ส่วนโครงสร้างของเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรี ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับเทศบาลอื่นๆ ที่พระราชอาณาจักร คือมีการจัดองค์การออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารได้แก่คณะเทศมนตรี และฝ่ายนิติบัญญัติคือสภาเทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาพนักงานเทศบาลประจำ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของฝ่ายบริหาร

¹ พระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ พุทธศักราช 2479 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 53 ตอนที่ 46 วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2479 มาตรา 2.

² นันทนา สุประภาตะนันท์, "วิวัฒนาการของเทศบาลนครกรุงเทพ" วารสารเทศบาลนครกรุงเทพ ปีที่ 4 ฉบับที่ 41 (พฤษภาคม 2507) 17.

³ นันทนา สุประภาตะนันท์, "ข้อควรทราบเกี่ยวกับเทศบาลนครกรุงเทพ" เทศบาลนครกรุงเทพในรอบ 21 ปี พระนคร : ม.ป.ท., 2501), หน้า 83.

1.2. กำเนิดเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรี (พ.ศ. 2514)

เทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีไว้ดำเนินงานเรื่อยมา และได้มีการขยายและปรับปรุงส่วนราชการเป็นลำดับจนถึงวันที่ 21 ธันวาคม 2514 รัฐบาลในสมัยนั้นได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 กำหนดให้รวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเข้าด้วยกัน เป็น "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี" โดยมีเหตุผลว่า

"โดยเหตุที่จังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเป็นจังหวัดที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในทางประวัติศาสตร์และกฎปรกครองมาช้านาน แม้ในปัจจุบันการประกอบอาชีพของประชาชนแต่ละจังหวัดก็ได้ดำเนินไปในลักษณะที่เป็นจังหวัดเดียวกัน และการจัดหน่วยราชการสำหรับรับใช้ประชาชนก็ได้กระทำในรูปให้มีหน่วยราชการรวมกัน เช่น การศาล การรับจดทะเบียนกิจการบางประเภท คณะปฏิวัติจึงเห็นสมควรที่จะรวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเป็นจังหวัดเดียวกัน เพื่อการบริหารจะได้ดำเนินไปโดยประหยัดและมีประสิทธิภาพ บังเกิดความเจริญแก่จังหวัดทั้งสองโดยรวดเร็ว ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนความสะดวกให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น" ¹

จากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 นครหลวงกรุงเทพธนบุรีคงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่ง ๆ ในฐานะราชการบริหารส่วนภูมิภาคเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ แต่มีข้อแตกต่างพิเศษจากจังหวัดอื่นคือตรงเป็นที่ตั้งของเมืองหลวง ซึ่งเรียกตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น คือ เรียกว่า "ผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรี" และยังมีรองผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรี 2 คน ซึ่งมากกว่าจังหวัดอื่นที่มีเพียงคนเดียว นอกจากนั้นนครหลวงกรุงเทพธนบุรียังมีราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปองค์การ

¹ "ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 88 ตอนที่ 144.

บริหารส่วนจังหวัดเช่นเดียวกับจังหวัดอื่นประกอบไปด้วยฝ่ายนิติบัญญัติที่เรียกว่า "สภานครหลวงกรุงเทพมหานครธนบุรี" และฝ่ายบริหาร เรียกว่า "องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานครธนบุรี"

ในวันเดียวกันนั้นเอง ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514 ให้รวมเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีเข้าด้วยกัน เป็นเทศบาลสำหรับนครหลวงกรุงเทพมหานครธนบุรี เรียกว่า "เทศบาลนครหลวง" โดยเหตุผลในการรวมเทศบาลทั้งสองเข้าด้วยกัน ได้ปรากฏเป็นคำปรารภตามความกล่าวนำของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับนี้ว่า

"ตามที่คณะปฏิวัติได้จัดตั้งนครหลวงกรุงเทพมหานครธนบุรีโดยรวมจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเป็นจังหวัดเดียวกัน เพื่อประโยชน์แก่การบริหารราชการ และความระคองของประชาชนในด้านการจัดการปกครองท้องถิ่นของนครหลวงกรุงเทพมหานครธนบุรี สมควรจัดรูปการปกครองเป็นพิเศษแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น คือ เทศบาลสำหรับนครหลวง โดยเฉพาะเพื่อให้เทศบาลนครหลวงสามารถบริหารท้องถิ่นได้โดยมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายของราชการบริหารส่วนกลางยิ่งขึ้น...."¹

ตามผลของประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ เป็นการรวมเอาเขตพื้นที่ของเทศบาลนครทั้งสองเข้าด้วยกัน แต่มีข้อแตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่นคือ ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมาจากการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและตำแหน่งนายกเทศมนตรี กำหนดให้ผู้ว่าราชการนครหลวงกรุงเทพมหานครธนบุรีเป็นโดยตำแหน่ง

1.3 กำเนิดกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2515)

รูปแบบการปกครองนครหลวงกรุงเทพมหานครตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และ 25 ลงวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2514 ไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ หลังจากที่ได้อั้

¹ "ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25 ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2514" ราชกิจจานุเบกษา

เวลาประมาณ 1 ปี ในการบริหารงาน ดังนั้นคณะปฏิวัติจึงได้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และ 25 แล้วจัดระเบียบบริหารใหม่เพื่อให้ประสิทธิภาพในการบริหารงานดีกว่าเดิม โดยได้ประกาศใช้กฎหมายบริหารราชการนครหลวงใหม่ คือ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 โดยกำหนดให้รวมเอาหน่วยการปกครองหลายหน่วยเข้าด้วยกัน ได้แก่ นครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี เทศบาลนครหลวง และสุขาภิบาลต่าง ๆ ในเขตนครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นเข้าด้วยกันเป็นหน่วยการปกครองเพียงหน่วยเดียว เรียกว่า "กรุงเทพมหานคร" ซึ่งเป็นการจัดรูปการปกครองที่มีลักษณะพิเศษและต่างจากจังหวัดอื่น ๆ

สำหรับมูลเหตุที่ได้เปลี่ยนรูปการปกครองจากเทศบาลนครหลวงมาเป็น "กรุงเทพมหานคร" นั้น ปรากฏอยู่ในคำกล่าวนำของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 ความว่า

".... โดยที่นครหลวงกรุงเทพเป็นมหานครมีประชากรอยู่หนาแน่นและเป็นศูนย์รวมของกิจการต่าง ๆ มีความจำเป็นที่จะต้องจัดรูปการปกครองและการบริหารใหม่มีลักษณะพิเศษ เพื่อใ้การพัฒนาานครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี มีประสิทธิภาพโดยการปรับปรุงระเบียบบริหารราชการ ส่วนราชการ และแบ่งขอบเขตท้องที่การปกครองใหม่เจ้าหน้าที่ที่สามารถทำงานแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้น สามารถบริการอำนวยความสะดวก และเข้าถึงประชาชนในเขตนครหลวงกรุงเทพ-ธนบุรี ได้โดยแท้จริงและรวดเร็ว" ¹

สรุปสาระสำคัญของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 มีดังนี้คือ

¹ "ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 190.

1. ยกเลิกระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคและระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานคร และจัดระเบียบบริหารราชการนครหลวงเป็นรูปพิเศษ แต่ทั้งนี้ยังคงถือว่า กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นจังหวัดอยู่

2. รวมกิจการอำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน สิทธิ ความรับผิดชอบของนครหลวงกรุงเทพมหานคร องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร เทศบาลนครหลวง สุขาภิบาลในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานครมาเป็นของกรุงเทพมหานคร

3. จัดรูปแบบการปกครองของกรุงเทพมหานคร ออกเป็นดังนี้

3.1. ฝ่ายบริหาร กรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี โดยมีอำนาจหน้าที่ความที่ระบุไว้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี คณะเทศมนตรีตามที่กฎหมายเกี่ยวข้องมีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

3.2. ฝ่ายนิติบัญญัติ มีสภากรุงเทพมหานครเป็นสภานิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกสภาจากการเลือกตั้งของราษฎร เขตละ 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งจำนวนเท่ากัน ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี แต่ในสมัยแรกให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งหมด

4. แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขตและแบ่งแต่ละเขตออกเป็นแขวง

5. งบประมาณรายได้ รายจ่าย ให้โอนงบประมาณรายได้รายจ่ายของนครหลวงกรุงเทพมหานคร อาทิเช่น การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร เทศบาลนครกรุงเทพมหานคร สุขาภิบาลต่าง ๆ ในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาเป็นของกรุงเทพมหานคร

6. บรรดาข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างขององค์การบริหารกรุงเทพมหานคร ให้โอนไปสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนข้าราชการของหน่วยราชการอื่น ๆ ให้คงสังกัดเดิมไปพลางก่อนจนกว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร

1.4 กรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2518)

การปกครองและการบริหารกรุงเทพมหานครตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ได้ดำเนินเรื่อยมาโดยมีปัญหาและข้อบกพร่องในการบริหาร บางประการ ประกอบกับได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารประเทศ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 จึงได้มีการแต่งตั้งรัฐบาลและสมาชิกสภาแห่งชาติขึ้นทำหน้าที่รัฐสภา และมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2517 ขึ้น

รัฐธรรมนูญฉบับปีพุทธศักราช 2517 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ซึ่งไม่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อนเลย กรุงเทพมหานครก็ได้รับการรับรองจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่ง และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาตรา 126 ได้บัญญัติไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นทุกระดับในทุกจังหวัดรวมทั้งนครหลวง ให้มีสภาท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด¹

ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงต้องมีการปรับปรุง โดยใ้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518 ขึ้น และประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2518 "ซึ่งมีเหตุผลว่า"²

1. เพื่อให้ประชาชนของกรุงเทพได้มีส่วนเข้ามารับผิดชอบในการบริหาร กรุงเทพมหานคร โดยตรง

¹ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517, มาตรา 126" ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ (23 มกราคม 2518).

² "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่ม 92 ตอนที่ 42 (20 กุมภาพันธ์ 2518).

2) เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชนของกรุงเทพมหานคร ให้ได้ดียิ่งขึ้น

3) เพื่อเป็นตัวอย่างของการปกครองท้องถิ่นโดยประชาชนของท้องถิ่นโดยตรง ให้สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่อไป"

1.4.1 ฐานะของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518 มีฐานะเป็นทบวงการเมือง เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนครหลวง และมีอาณาเขตท้องที่ตามที่กรุงเทพมหานครมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ¹

กรุงเทพมหานครแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นเขตและแขวงตามลำดับ ตามพื้นที่เขตและแขวงที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ²

1.4.2 การจัดองค์การของกรุงเทพมหานคร

เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นการปกครองท้องถิ่นนครหลวง ซึ่งเป็นเขตการปกครองที่มีความเจริญสูงสุดของประเทศ มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น และเป็นศูนย์รวมของกิจการต่าง ๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดรูปแบบการปกครองและการบริหารให้มีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากการปกครองท้องถิ่นรูปอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อจะสามารถให้บริการสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว กรุงเทพมหานครจึงได้มีการจัดองค์การให้มีลักษณะก้าวหน้าและแตกต่างไปจากการจัดองค์การปกครองท้องถิ่นรูปอื่น ๆ ดังนี้

¹ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518, มาตรา 6.

² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 6 วรรค 2.

องค์การของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

- 1) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- 2) สภากรุงเทพมหานคร¹

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร และมีรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 4 คน เป็นผู้ช่วยผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในการบริหารงานของกรุงเทพมหานครตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมอบหมาย² โดยมีปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้รับผิดชอบราชการประจำให้เป็นไปตามนโยบายของ กรุงเทพมหานคร กำกับเร่งรัด ติดตามผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการใน กรุงเทพมหานคร รวมทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร รองจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และจะให้มีรองปลัดกรุงเทพมหานครหรือผู้ช่วย ปลัดกรุงเทพมหานคร หรือมีทั้งรองปลัดกรุงเทพมหานครและผู้ช่วยปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการตามที่มอบหมายก็ได้³

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นข้าราชการ การเมือง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนและอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี⁴ การสมัครรับเลือกตั้งและการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครทำเป็นคณะ⁵

¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 10.

² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 12.

³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 13.

⁴ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 21 และมาตรา 27.

⁵ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 21 วรรค 3.

สภากรุงเทพมหานคร สภากรุงเทพมหานครเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่กระทรวงมหาดไทยประกาศครั้งสุดท้าย ก่อนวันประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครหนึ่งแสนคนต่อสมาชิกสภากรุงเทพมหานครหนึ่งคนเศษของหนึ่งแสนคน ถ้าถึงห้าหมื่นคนหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสนคน¹ อายุของสภากรุงเทพมหานครมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง²

1.4.3 อำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

นอกจากอำนาจหน้าที่อื่นจะพึงมีตามมาบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งในที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครแล้ว ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับ³

1) การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน รวมทั้งการจัดให้มีตำรวจกรุงเทพมหานคร และการดูแลและบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

- 2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก-ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 3) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 4) การสาธารณสุข การอนามัย ครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 5) การสาธารณสุขโลก
- 6) การจัดการศึกษา

¹ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518, มาตรา 36.

² เรื่องเดียวกัน, มาตรา 41.

³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 66.

7. การส่งเสริมการประกอบอาชีพ
8. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
9. การปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
10. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
11. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
12. การวิศวกรรมจราจร
13. การพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
14. การจัดให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
15. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
16. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
17. การควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัยในโรงแรมที่พักและสาธารณสถานอื่น ๆ
18. การสาธารณสุข
19. การสังคมสงเคราะห์
20. การส่งเสริมการกีฬา
21. การพาณิชย์ของกรุงเทพมหานคร
22. หน้าที่อื่น ๆ ตามที่นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีมอบหมาย หรือที่กฎหมายระบุเป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร

1.4.4 การจัดส่วนราชการกรุงเทพมหานคร

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518 ได้
จัดระเบียบบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร ดังนี้คือ ¹

¹ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518, มาตรา 11.

1. สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
2. สำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร
3. สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร
4. สำนักหรือส่วนราชการที่เรียกชื่อหน่วยอื่นเทียบเท่าสำนัก
5. เขต

การตั้งเปลี่ยนแปลงหรือยุบส่วนราชการ การแบ่งหน่วยงานภายในส่วนราชการ และการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการและหัวหน้าส่วนราชการให้จัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา¹

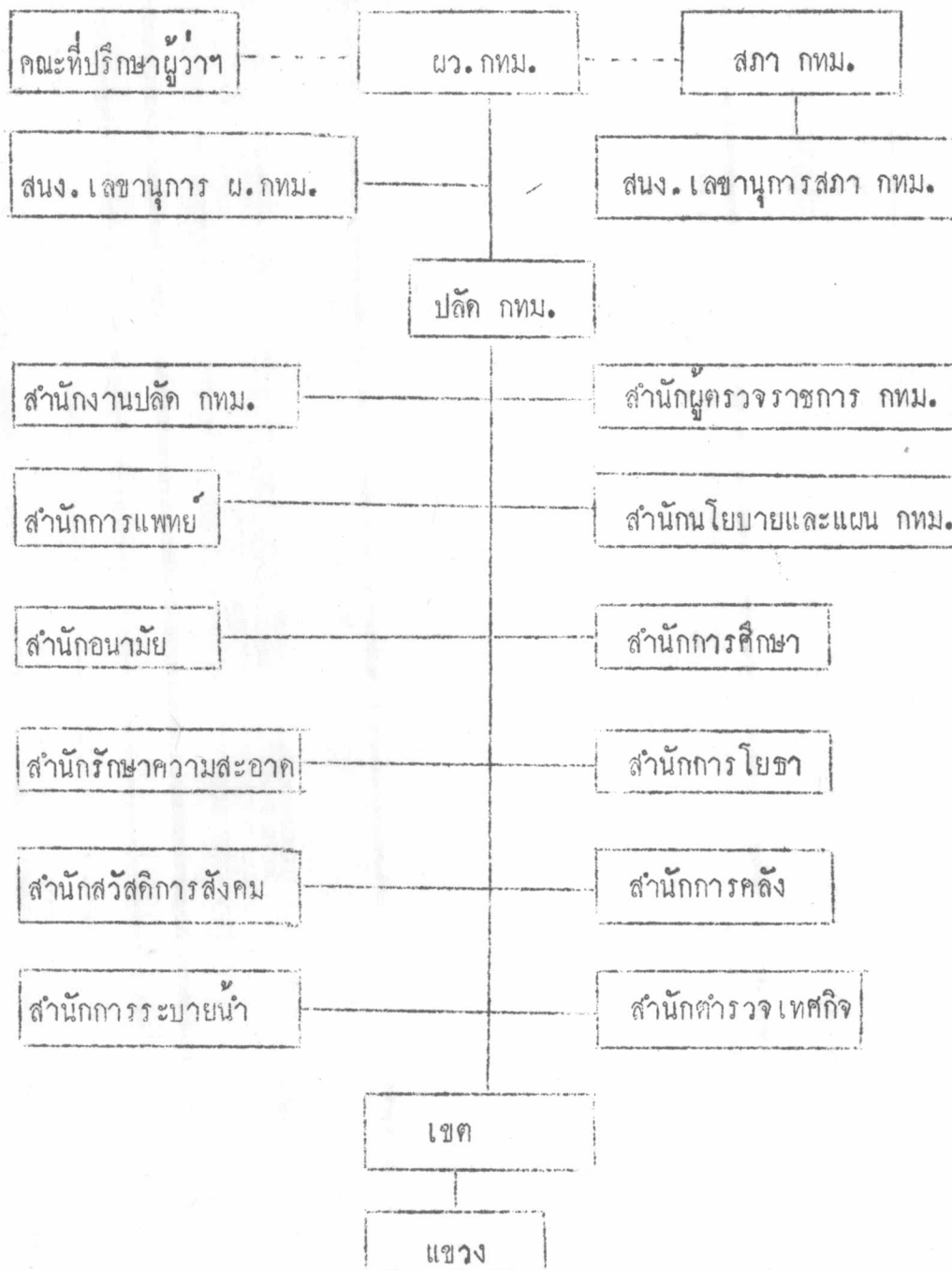
ต่อมา ในปี พ.ศ. 2520 ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2520 ระบุให้จัดส่วนราชการของกรุงเทพมหานครออกเป็น 15 ส่วนราชการดังนี้คือ²

1. สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
2. สำนักงานเลขานุการสภากรุงเทพมหานคร
3. สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร
4. สำนักผู้ตรวจราชการกรุงเทพมหานคร
5. สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร
6. สำนักการแพทย์
7. สำนักอนามัย
8. สำนักการศึกษา

¹ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 11 วรรค 3.

² "พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการและหัวหน้าส่วนราชการ พ.ศ. 2520" กรุงเทพกิจจานุเบกษา เล่ม 3 ตอน 6 (15 มิถุนายน 2520), มาตรา 4.

แผนภูมิส่วนราชการของ กทม. ปัจจุบัน

ที่มา : สำนักนโยบายและแผน กรุงเทพมหานคร.

9. สำนักการโยธา
10. สำนักการระบายน้ำ
11. สำนักรักษาความสะอาด
12. สำนักสวัสดิการสังคม
13. สำนักการคลัง
14. สำนักตำรวจเทศกิจ
15. เขต

ในการจัดแบ่งส่วนราชการของกรุงเทพมหานคร พอดีจะแบ่งส่วนราชการ ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ

1. ส่วนที่เป็นฝ่ายอำนวยการ (Staff Agencies) อันได้แก่สำนักต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ทั้งหมด 14 สำนัก หน่วยงานสำนักนี้มีหน้าที่ในการวางแผน กำหนดนโยบาย ควบคุม ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายปฏิบัติการ
2. ส่วนฝ่ายปฏิบัติการ (Line Agencies) อันได้แก่เขตต่าง ๆ ใน กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้น 24 เขต โดยมีหัวหน้าเขตเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชารับผิดชอบโดยตรงต่อปลัดกรุงเทพมหานคร หน่วยงานนี้มีหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชนของกรุงเทพมหานครในคานต่าง ๆ อาทิเช่น คานงานทะเบียน คานงานโยธา เหล่านี้เป็นต้น

2. ความเป็นมาของตำรวจท้องถิ่นในประเทศไทย

เมื่อได้ทราบถึงวิวัฒนาการการปกครองกรุงเทพมหานคร ตลอดจนทราบถึงรูปแบบการปกครองการบริหารกรุงเทพมหานครแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร 2518 และการจัดองค์การรวมถึงการแบ่งส่วนราชการทั้งเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้โดยสังเขปแล้ว

ในส่วนนี้จะเป็นการกล่าวถึง วิวัฒนาการของหน่วยงานตำรวจท้องถิ่นในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การแบ่งส่วนราชการ การบริหารงาน การจัดงบประมาณ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ตลอดจนระบบทำงานของตำรวจกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันนี้ ในการศึกษาถึงวิวัฒนาการของตำรวจท้องถิ่นในประเทศไทยนี้ ผู้ศึกษา จะได้ทำการศึกษาโดยแบ่งออกเป็นช่วง ๆ 2 ช่วง ดังนี้คือ

- ก. วิวัฒนาการของตำรวจท้องถิ่นสมัยก่อนจัดตั้งเป็นกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2480-พ.ศ. 2515)
- ข. วิวัฒนาการของตำรวจท้องถิ่นสมัยเมื่อตั้งเป็นกรุงเทพมหานครแล้ว (พ.ศ. 2515 - ปัจจุบัน)

2.1 วิวัฒนาการของตำรวจท้องถิ่นสมัยก่อนจัดตั้งเป็นกรุงเทพมหานคร
(พ.ศ. 2480 - พ.ศ. 2515)

หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อ พ.ศ. 2475 รัฐบาลในสมัยนั้นได้วางนโยบายที่จะกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงสร้างสรรความเจริญให้แก่ท้องถิ่นของตนเอง จึงได้ออกกฎหมายสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปการปกครองอยู่ 2 ฉบับคือ ¹

- 1. พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476
- 2. พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476

---

¹ ประมวล จันทรจำนง, "ประวัติกรุงเทพมหานคร" ใน กรุงเทพมหานคร :, โดย วิญญู อังคนารักษ์และคณะ , หน้า 9.

พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2476 ได้กำหนดรูปการปกครองใหม่ โดยยุบ มณฑล เทศาภิบาล และแบ่งส่วนราชการออกเป็นราชการบริหารส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และราชการบริหารส่วนภูมิภาคซึ่งแบ่งออกเป็นจังหวัดและอำเภอ ส่วนพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบเทศบาล โดยจัดรูปแบบเทศบาลดังนี้¹

- เทศบาลนคร
- เทศบาลเมือง
- เทศบาลตำบล

เทศบาลนครกรุงเทพได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ พ.ศ.2479² ซึ่งตราขึ้นโดยอาศัยความตามมาตรา 48 แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 โดยเทศบาลนครกรุงเทพได้จัดตั้งขึ้นในวันที่ 1 เมษายน 2480 และได้เริ่มเปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการในวันที่ 27 พฤษภาคม 2480

ก่อนที่จะมีการจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ และ เทศบาลนครธนบุรี มีกรมซึ่งรับผิดชอบงานด้านเทศบาลอยู่ 3 กรม คือ กรมโยธาเทศบาล กรมสาธารณสุข และ กรมตำรวจ ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งเทศบาลแล้ว จึงได้มีพระราชกฤษฎีกาโอนงานบางอย่างจากกรมเหล่านี้ที่เกี่ยวกับเทศบาลมาให้เทศบาลจัดทำ³

¹ ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, , หน้า 44.

² กองการเจ้าหน้าที่ สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, รายงานประจำปี 2517 (เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม, 28 กุมภาพันธ์ 2518), หน้า 2.

³ ประมุข จันทรจางง, "ประวัติกรุงเทพมหานคร" ใน กรุงเทพมหานคร, โดยวิบูลย์ อังคนารักษ์ และคณะ, หน้า 10.

ในปีที่เริ่มดำเนินงาน พ.ศ.2480 เทศบาลนครกรุงเทพได้รับโอนกิจการของหน่วยราชการหลายแห่งมาปฏิบัติ และได้มีการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ โดยแบ่งหน่วยราชการออกเป็นกอง มีหัวหน้ากองรับผิดชอบขึ้นตรงต่อคณะกรรมการ 9 กอง ดังนี้คือ¹

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. กองคลังเทศบาล
3. กองผลประโยชน์เทศบาล
4. กองช่างเทศบาล
5. กองถนน
6. กองสาธารณสุขเทศบาล
7. กองตำรวจเทศบาล
8. โรงพยาบาลกลาง
9. วชิรพยาบาล

2.1.1 จัดตั้งกองตำรวจเทศบาล

ในระยะนั้น งานกิจการด้านตำรวจท้องถิ่น ซึ่งเทศบาลนครกรุงเทพได้รับโอนงานมาจากกรมตำรวจ โดยจัดตั้งเป็น "กองตำรวจเทศบาล" ² โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็นแผนกดังนี้คือ

1. แผนกตำรวจลับเพลิง
2. แผนกตำรวจจราจร
3. แผนกตำรวจสุขาภิบาล

¹ ตลอด จำรูญรัตน์, "การบริหารงานบุคคลของเทศบาลนครกรุงเทพ" วิทยานิพนธ์ แผนกวิชาการปกครองบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514, หน้า 11.

² กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานคร, รายงานประจำปี 2517, หน้า 3-4.

ตำรวจเทศบาลในสมัยนั้นยังคงเป็นตำรวจของกรมตำรวจซึ่งส่งไปปฏิบัติงานให้แก่เทศบาลนครกรุงเทพ ใช้เครื่องแบบตำรวจโดยมีปลอกแขนเสื้อค่านชาย แบ่งประเภทด้วยสีต่างกัน กล่าวคือ ตำรวจดับเพลิงใช้ปลอกแขนสีแดง ตำรวจจราจรใช้ปลอกแขนสีขาว และตำรวจสุขาภิบาลใช้ปลอกแขนสีเขียว ซึ่งชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า "ตำรวจแขนเขียว"

ต่อมาในปี พ.ศ. 2484¹ ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดรูปบริหารงานในกรมตำรวจขึ้นใหม่และได้โอนแผนกตำรวจจราจรกลับไปขึ้นกับกรมตำรวจคามกัม ส่วนตำรวจสุขาภิบาลยุบเลิกไป คงเหลือแต่ตำรวจดับเพลิงจึงได้ปรับปรุง กองตำรวจเทศบาลเป็นกองดับเพลิง

ในปี พ.ศ. 2485 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบบริหารราชการกรมตำรวจใหม่อีก และได้โอนกองตำรวจดับเพลิงกลับไปขึ้นกับกรมตำรวจเช่นเดียวกับตำรวจจราจร จึงเป็นอันว่า กองตำรวจเทศบาลได้ถูกยกเลิกโดยสิ้นเชิง และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เรื่องราวและหลักฐานความเป็นมาเกี่ยวกับตำรวจท้องถิ่นในประเทศไทยในยุคต่อมาแทบจะไม่ปรากฏอีกเลย

2.2 วิวัฒนาการของตำรวจท้องถิ่นสมัยเมื่อจัดตั้งเป็นกรุงเทพมหานคร
(พ.ศ. 2515 - ปัจจุบัน)

2.2.1 จัดตั้งฝ่ายกิจการตำรวจ

ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 เปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองและการบริหารงานในเขตพื้นที่นครหลวงกรุงเทพธนบุรีเสียใหม่โดยได้ยกเลิกระเบียบบริหารราชการนครหลวงกรุงเทพธนบุรีและได้รวมหน่วยการปกครอง 4 หน่วยเข้าด้วยกัน อันได้แก่ นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร เทศบาลนครหลวง และสุขาภิบาลต่าง ๆ ในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานคร ี่อาศัยกันเป็นหน่วยการปกครองเพียงหน่วยเดียว โดยเรียกชื่อว่า "กรุงเทพมหานคร" ทั้งนี้ทั้งนั้นเพื่อป้องกันการแข่งขันในการปฏิบัติงานและเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและคล่องตัวยิ่งขึ้น

ในขณะนั้น กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาเห็นว่า กรุงเทพมหานครเป็นส่วนราชการหนึ่งซึ่งมีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นที่รวมเอาส่วนราชการต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน มีอำนาจและหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างกว้างขวาง และมีกฎหมายต่าง ๆ ที่จะต้องรักษาปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น สมควรจะได้มีผู้รักษากฎหมาย เพื่อที่จะให้การบริหารราชการของกรุงเทพมหานครเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ดังนั้นกระทรวงมหาดไทย จึงได้ออกประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องจัดระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2516 จัดตั้ง "ฝ่ายกิจการตำรวจ" ซึ่งประกอบด้วย ¹

1. กองตำรวจกรุงเทพมหานคร
2. กองป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

แต่ปรากฏว่าไม่ได้มีการกำหนดอัตราตำแหน่งและกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งส่วนราชการนี้แต่อย่างใด

2.2.2 จัดตั้งกองบังคับการตำรวจกรุงเทพมหานคร

ต่อมากระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นว่าเมื่อกำหนดให้มีฝ่ายกิจการตำรวจแล้ว แต่ยังไม่มียกดำเนินการคืบหน้าแต่ประการใด จึงได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยฉบับลงวันที่ 25 กันยายน 2516 ให้ยกเลิกฝ่ายกิจการตำรวจตามประกาศกระทรวงมหาดไทย

---

¹ สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, ข้อมูลแสดงงานและปริมาณงานของฝ่ายงานปฏิบัติการตำรวจเทศกิจ พ.ศ. 2523 หน้า 1. (เอกสารอัครำเนา)

ฉบับลงวันที่ 22 พฤษภาคม 2516 และได้จัดตั้ง กองบังคับการตำรวจกรุงเทพมหานคร
ขึ้นแทน ซึ่งแบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 กองกำกับการดังนี้คือ ¹

1. กองกำกับการ 1 ฝ่ายเทศกิจ มีหน้าที่รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวก
วางแผน ติดตามผลและเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืนข้อบัญญัติต่าง ๆ หรือ
กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่รับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร
2. กองกำกับการ 2 ฝ่ายการจราจร มีหน้าที่รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวก
วางแผนติดตามผลเกี่ยวกับการปฏิบัติการควบคุมการจราจรบนท้องถนน และการจับกุม
ดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืนกฎจราจรด้วย
3. กองกำกับการ 3 ฝ่ายเด็กและเยาวชน มีหน้าที่รับผิดชอบในการอำนวยความสะดวก
การวางแผน ติดตามผล และเสนอแนะเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน การ
ป้องกันและปราบปรามการมั่วสุมของเด็กและเยาวชนที่จะกระทำความผิดกฎหมาย
4. กองกำกับการ 4 ฝ่ายดับเพลิงและบรรเทาสาธารณภัย มีหน้าที่รับผิดชอบ
เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก วางแผน ติดตามผลและเสนอแนะเกี่ยวกับการดับเพลิงใน
เขตกรุงเทพมหานคร การช่วยเหลือผู้ประสบเคราะห์กรรมจากเพลิงไหม้ หรือ
สาธารณภัยอื่น ๆ

ในการจัดตั้งกองบังคับการตำรวจกรุงเทพมหานครนี้เป็นความพยายามของ
กรุงเทพมหานคร โดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทยที่พัฒนาความจำเป็นให้
ตำรวจท้องถิ่นของกรุงเทพมหานครขึ้น โดยกำหนดหน่วยงานตำรวจขึ้นเป็นส่วนราชการ
ของกรุงเทพมหานครขึ้นเป็นการเฉพาะและกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ชัดเจนพอควร แต่ยังไม่
ถึงขั้นที่จะให้มีตำรวจกรุงเทพมหานครที่เป็นข้าราชการในสังกัดกรุงเทพมหานคร

¹ พลตำรวจตรี พิเชิต มีปรีชา, "ตำรวจเทศกิจกับความมั่นคงของรัฐ"
(เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะการ เมืองเสนอต่อวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,
พ.ศ. 2522), หน้า 56.

คงมีนโยบายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดกรมตำรวจไปก่อน เพื่อปฏิบัติการกิจของ กรุงเทพมหานครโดยเฉพาะ ทั้งนี้โดยได้มีการเตรียมการกำหนดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจในชั้นแรก สำหรับกองบังคับการตำรวจกรุงเทพมหานครชั้นยศต่าง ๆ รวม 700 อัตรา¹ ทั้งนี้โดยแยกเป็น

- อัตราประจำกองบังคับการต่าง ๆ รวม 83 อัตรา
  - อัตราประจำสถานีตำรวจนครบาล 20 สถานี สถานีละ 31 อัตรา
- รวมทั้งสิ้น 620 อัตรา

แต่ทว่า การดำเนินการกำหนดอัตรากำลังของกองบังคับการตำรวจกรุงเทพมหานครดังกล่าวข้างต้นยังไม่ทันที่จะบรรลุผลก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงมหาดไทยและคณะผู้บริหารของกรุงเทพมหานคร (ชุดซึ่งมีนายชำนานู ยุวมุณี เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในขณะนั้น)² การดำเนินการจัดตั้งกองบังคับการตำรวจกรุงเทพมหานครจึงเป็นอันถูกระงับไป

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 57.

² คณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครชุดซึ่งมีนายชำนานู ยุวมุณี เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีนาย สาย หุตะเจริญ และพลตำรวจโท มนชัย พันธคงขึ้น (ยศในขณะนั้น) เป็นรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2515 - 14 ตุลาคม 2516.

ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2516 ผู้บริหารกรุงเทพมหานครชุดใหม่ซึ่งมี นายอรรถ วิสุทรโยธาภิบาล เป็นผู้ราชการกรุงเทพมหานครได้เข้ามาบริหารงานจึง ยกเอาเรื่องการจัดตั้ง กองบังคับการตำรวจกรุงเทพมหานครขึ้นมาพิจารณาอีกครั้ง และได้เสนอเรื่องไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณา ซึ่งทางกระทรวงมหาดไทยได้ สั่งการให้รอการพิจารณาไว้ ประกอบกับในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายซึ่งระบุไว้แน่ชัดว่า ให้กรุงเทพมหานครจัดใหม่ตำรวจของตนเอง ดังนั้นจึงปรากฏว่าไม่มีผลคืบหน้าในการ จัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานครแต่อย่างใด

2.2.3 จัดตั้งสำนักตำรวจเทศกิจ

ในปี พ.ศ.2517 กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศเรื่องการจัดระเบียบ ราชการกรุงเทพมหานคร ฉบับลงวันที่ 22 มีนาคม 2517 ยกเลิกกองบังคับการตำรวจ กรุงเทพมหานคร และจัดตั้งสำนักตำรวจเทศกิจขึ้นแทน¹ แต่ยังไม่มีการกำหนด อำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักตำรวจเทศกิจ

2.2.4 จัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานคร

ในปี พ.ศ.2518 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงระเบียบบริหารราชการกรุงเทพ มหานครใหม่ ทั้งนี้โดยที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดที่ 2 ได้พิจารณาเห็นว่า การปกครอง รูปพิเศษของกรุงเทพมหานครตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ยังคงมีข้อบกพร่องและมีลักษณะบางประการที่สมควรจะได้มีการแก้ไขเสียให้ สมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลดีแก่การบริหารกิจการของกรุงเทพมหานครสมเจตนารมณ์ จึงได้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 และประกาศใช้กฎหมายฉบับใหม่ คือ "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518" ขึ้น เพื่อใช้ เป็นหลักในการบริหารราชการของกรุงเทพมหานคร²

¹ สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, ข้อมูลแสดงงานและปริมาณงาน ของฝ่ายงานปฏิบัติ การตำรวจเทศกิจ พ.ศ.2513, หน้า 5. (เอกสารอัดสำเนา)

² ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, หน้า 54.

พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้ระบุถึงเรื่องตำรวจกรุงเทพมหานครเอาไว้
ในหมวด 4 เรื่องอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่
ดำเนินการในเขตกรุงเทพมหานครตามความในมาตรา 66(1) ความว่า

"การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน รวมทั้งการจัดให้มีตำรวจ
กรุงเทพมหานคร และการดูแลและบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร
และกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร"

โดยผลของกฎหมายที่กำหนดให้กรุงเทพมหานครมีตำรวจนี้เอง กรุงเทพมหานคร
จึงได้หารือและขอรับความเห็นชอบในหลักการจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
ซึ่งก็ได้ให้ความเห็นชอบและให้ดำเนินการดังต่อไปนี้คือ

1. ให้กรุงเทพมหานครจัดตั้งตำรวจของกรุงเทพมหานครขึ้นเองโดยเฉพาะ
เรียกชื่อว่า "ตำรวจกรุงเทพมหานคร" ขึ้นตรงต่อ กรุงเทพมหานครโดยตรง และ
ให้ถือว่าเป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครประเภทหนึ่ง มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่จะได้
กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยตำรวจกรุงเทพมหานคร

2. ตรากฎหมายและระเบียบว่าด้วยตำรวจกรุงเทพมหานคร ตลอดจนการใช้
ชื่อและเครื่องแบบ

3. แกะไขส่วนราชการของสำนักตำรวจเทศกิจเป็นสำนักตำรวจกรุงเทพมหานคร
เพื่อให้ตรงกับชื่อที่กำหนดไว้ในกฎหมาย รวมทั้งการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสำนัก

เมื่อกรุงเทพมหานครได้รับนโยบายดังกล่าวจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยข้างต้นยังได้ดำเนินการร่างกฎหมายที่จำเป็นดังนี้ คือ

1. ร่างพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดอำนาจหน้าที่

2. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2

3. ร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่ของกรมตำรวจบางส่วนไปเป็นของ
กรุงเทพมหานคร

ซึ่งในสมัยที่นายสาย หุตะเจริญ เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร¹ การ
ดำเนินการในการจัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานคร ยังคงอยู่ในระหว่างดำเนินการ
ต่อมาได้มีการเปลี่ยนตัวผู้บริหารกรุงเทพมหานครใหม่ โดยนายธรรมณู เทียนเงิน
ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครให้เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร²
แทน ซึ่งก็ได้ดำเนินการในเรื่องการจัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานครสืบต่อมาจาก
นายสาย หุตะเจริญ โดยได้ส่งเอกสารการดำเนินการและร่างกฎหมายดังกล่าวไปยัง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงมหาดไทยได้ออกคำสั่งกระทรวงมหาดไทย
เลขที่ 780/2518 ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2518 แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาจัดตั้งตำรวจ
กรุงเทพมหานครขึ้น ประกอบด้วย³

- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (นายธรรมณู เทียนเงิน) เป็นประธาน

¹ นายสาย หุตะเจริญ เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คนที่ 5 ดำรง
ตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 29 พฤษภาคม 2518 - 9 สิงหาคม 2518.

² นายธรรมณู เทียนเงิน เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คนที่ 6 โดย
เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนแรกที่ได้รับการเลือกตั้งโดยประชาชน ดำรงตำแหน่ง
ตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม 2518 - 29 เมษายน 2520.

³ พลตำรวจตรี พิชิต มีปรีชา, ตำรวจเทศกิจกับความมั่นคงของรัฐ,

- รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.ต.ประสงค์ มัชฌิมานนท์) เป็นรองประธาน
- รองปลัดกรุงเทพมหานคร หรือผู้แทน เป็นกรรมการ
- ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการ
- รองผู้บัญชาการตำรวจภูธร (พล.ต.ต. สุทัศน์ สุขุมวาท) เป็นกรรมการ
- ผู้อำนวยการกองกฎหมายและคดีกรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการ
- ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร เป็นกรรมการ และเลขานุการ

ทางกรุงเทพมหานครก็ได้มอบหมายให้กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกรุงเทพมหานครรับผิดชอบในการร่างบันทึก เหตุผล หลักการ และข้อแก้ไขพระราชบัญญัติระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการจัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานคร แต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานครแม้ว่าเวลาจะล่วงเลยมานาน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากปัญหาทางการเมืองและความขัดแย้งระหว่างกรมตำรวจกับกรุงเทพมหานครในการโอนอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบบางส่วนจากกรมตำรวจมาขึ้นกับกรุงเทพมหานครและอื่น ๆ

จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2520 โดยกระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่ง แต่งตั้ง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และคณะผู้บริหารชุดใหม่ขึ้น ซึ่งนายชลอ ธรรมศิริ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 1 คน ใหม่ก็ได้หยิบยกเรื่องการจัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานครขึ้นมาพิจารณาใหม่ และได้ยอมผ่อนปรนและรับหลักการที่จะจัดให้มีตำรวจกรุงเทพมหานครขึ้นในทำนองเดียวกันกับตำรวจป่าไม้ และตำรวจทางหลวง โดยได้เสนอหลักการในการจัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานครต่อกรมตำรวจ ซึ่งมีหลักการที่สำคัญดังนี้คือ

---

¹ นายชลอ ธรรมศิริ เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คนที่ 7 ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน 2520 - 15 พฤษภาคม 2521.

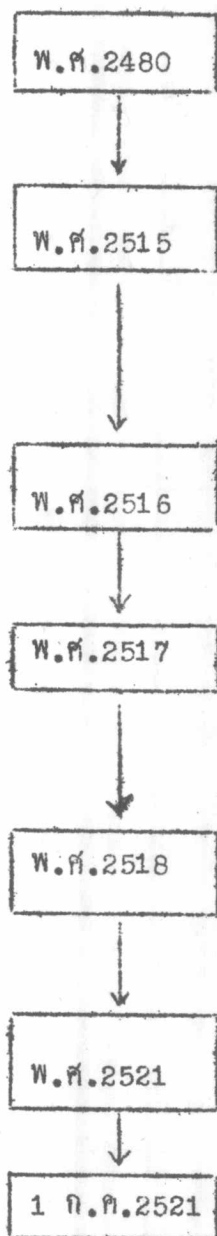
1. ตำรวจกรุงเทพมหานครยังคงเป็นข้าราชการตำรวจ สังกัดกรมตำรวจ และประจำอยู่ตามสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ
2. กรุงเทพมหานคร ให้การสนับสนุนในค่านงงบประมาณและวิชาการ โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของกรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ สังกัดสำนักตำรวจเทศกิจ
3. การจัดให้มีตำรวจกรุงเทพมหานคร ในระยะเริ่มแรกจะจัดให้มีเฉพาะบางสถานีตำรวจนครบาลตามความจำเป็นเท่านั้น รวม 33 สถานี
4. ให้กรมตำรวจทำความตกลงกับสำนักงาน ก.พ. จัดให้พนักงานเทศกิจเพิ่มขึ้น รวมทั้งกำหนดอัตราค่าจ้างสำหรับงานเทศกิจ โดยไม่ต้องออกพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนงานในกรมตำรวจใหม่แต่ประการใด ¹

ในที่สุดก็มีการจัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานครจึงประสบผลสำเร็จ โดยที่การสำนักงาน ก.พ. ได้อนุมัติอัตราตำแหน่งตำรวจกรุงเทพมหานครขึ้นในสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 32 แห่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งทางกรมตำรวจได้มีคำสั่งบรรจุและแต่งตั้งตำรวจกรุงเทพมหานคร ตามสถานีตำรวจนครบาล 32 แห่ง ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2521 ทั้งนี้โดยถือว่าตำรวจกรุงเทพมหานครเริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2521 เป็นต้นมา

---

¹ สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, รายงานการปฏิบัติงานของตำรวจกรุงเทพมหานคร, หน้า 1 - 2. (เอกสารอัดสำเนา)

แผนภูมิแสดงวิวัฒนาการของตำรวจกรุงเทพมหานคร

ตั้งกองตำรวจเทศบาลแยกเป็น

- คับเพลิง
- จราจร
- สุขาภิบาล

ตั้งฝ่ายกิจการตำรวจ

- กองตำรวจกรุงเทพมหานคร
- กองป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ตั้งกองบังคับการตำรวจกรุงเทพมหานคร

- กองกำกับการ 1 ฝ่ายเทศกิจ
- กองกำกับการ 2 ฝ่ายจราจร
- กองกำกับการ 3 ฝ่ายเด็กและเยาวชน
- กองกำกับการ 4 ฝ่ายคับเพลิง

ตั้งสำนักตำรวจเทศกิจ

มี พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพ
พ.ศ. 2518 มาตรา 66 (1) ระบุให้
กทม. จัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานคร

ตั้งตำรวจกรุงเทพมหานคร

ตำรวจกรุงเทพมหานครเริ่มปฏิบัติงาน

ที่มา : จากเอกสารข้อมูลแสดงงานและปริมาณของฝ่ายงานปฏิบัติการตำรวจเทศกิจ
สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, หน้า 1-2. แสดงเป็นภาพแผนภูมิ
โดยผู้เขียน.

3. การบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร

เมื่อโคทรามถึงวิวัฒนาการความเป็นมาของตำรวจท้องถิ่นในประเทศไทยตั้งแต่อดีต สมัยที่เป็นกองตำรวจเทศบาลในยุคของเทศบาลนครกรุงเทพ จนกระทั่งได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบมาเป็นตำรวจกรุงเทพมหานคร ดังรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้แล้ว

ในส่วนนี้จะเป็นการกล่าวถึงการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน อันได้แก่ เรื่องการแบ่งส่วนราชการ การจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ งบประมาณ กฎหมาย หรือข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของตำรวจกรุงเทพมหานคร สายการบังคับบัญชา ระบบการทำงาน ดังนี้ เป็นต้น

3.1) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานคร

ในการจัดตั้งตำรวจกรุงเทพมหานครขึ้นมา เพื่อให้เป็นหน่วยงานคอยดูแลและบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครและกฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร¹

3.2) การจัดส่วนราชการและการจัดอัตรากำลังของตำรวจกรุงเทพมหานคร

ในการจัดส่วนราชการของตำรวจกรุงเทพมหานคร แบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ

ก) ส่วนที่เป็นฝ่ายอำนวยการ (Staff Agency)

ซึ่งได้แก่สำนักตำรวจเทศกิจ ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับกรมของกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ส่งกำลังบำรุงฝ่ายปฏิบัติการอันได้แก่ตำรวจกรุงเทพมหานครตามสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ

---

¹ สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, รายงานการปฏิบัติงานของตำรวจกรุงเทพมหานคร, หน้า 2. (เอกสารอัครสำเนา)

32 สถานี สำนักตำรวจเทศกิจมีหน้าที่สนับสนุนทางค่านงบประมาณและวิชาการ รวมทั้งวางแผน กำหนดนโยบาย ควบคุม และประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายปฏิบัติการ โดยมีเจ้าหน้าที่สังกัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ปฏิบัติงาน สำนักตำรวจเทศกิจนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 77 คน

ข) ส่วนที่เป็นฝ่ายปฏิบัติการ (Operative or Line Agencies)
ได้แก่สถานีตำรวจนครบาลที่มีงานตำรวจเทศกิจ ซึ่งมีอยู่ในปัจจุบัน 32 สถานี¹ มีหน้าที่ควบคุมดูแลและบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร มีเจ้าหน้าที่เป็นตำรวจสังกัดกรมตำรวจ ขึ้นตรงต่อสารวัตรใหญ่และกองบัญชาการตำรวจนครบาลตามสายการบังคับบัญชาของกรมตำรวจทุกประการ

3.2.1 การแบ่งส่วนราชการและการจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของสำนักตำรวจเทศกิจ

สำนักตำรวจเทศกิจ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดูแล และบังคับการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร² โดยมีผู้อำนวยการสำนักเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักตำรวจเทศกิจและขึ้นตรงต่อปลัดกรุงเทพมหานคร³

¹ สถานีตำรวจนครบาลในเขตกรุงเทพมหานครมีจำนวนทั้งสิ้น 69 สถานี โดยแบ่งออกเป็นสถานีที่มีงานตำรวจเทศกิจรวมทั้งสิ้น 32 สถานี และเป็นสถานีที่ไม่มีงานตำรวจเทศกิจอีก 37 สถานี.

² "พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการและหัวหน้าส่วนราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2520" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 3 ตอน 6 (15 มิถุนายน 2520), มาตรา 44.

³ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 45.

สำนักตำรวจเทศกิจเป็นหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร มีฐานะเทียบเท่ากับกรม มีผู้อำนวยการสำนักซึ่งเป็นข้าราชการตำแหน่งนักบริหารระดับ 10 เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา แต่ผู้อำนวยการสำนักตำรวจเทศกิจมีฐานะแปลกกว่าผู้อำนวยการสำนักอื่น ๆ อีก 13 สำนัก กล่าวคือเป็นข้าราชการสังกัดกรมตำรวจ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้เสนอให้กระทรวงมหาดไทยแต่งตั้ง พลตำรวจตรี มานะ วงศ์สมบูรณ์ รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลฝ่ายกิจการพิเศษให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักตำรวจเทศกิจอีกตำแหน่งหนึ่ง โดยให้ได้รับเงินเดือนทางสังกัดเดิม¹ จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้อำนวยการสำนักตำรวจเทศกิจจึงมี 2 ฐานะ เปรียบเสมือนบุคคลคนเดียวกันแต่สวมหมวก 2 ใบ กล่าวคือ มีฐานะเป็นผู้อำนวยการสำนักตำรวจเทศกิจ ซึ่งเป็นข้าราชการกรุงเทพมหานคร ตำแหน่งนักบริหาร 10 และอีกตำแหน่งก็เป็นรองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลฝ่ายกิจการพิเศษ ดังนั้นเมื่อมีความจำเป็นต้องออกคำสั่งแก่ข้าราชการกรุงเทพมหานครในสำนักตำรวจเทศกิจก็สามารถสั่งการได้ในฐานะเป็นผู้อำนวยการสำนักขณะเดียวกัน เมื่อจะต้องสั่งการตำรวจกรุงเทพมหานครตามสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ 32 แห่ง ก็สามารถสั่งการได้ในฐานะเป็นรองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลฝ่ายกิจการพิเศษ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตำรวจนครบาลทุกสถานีอยู่แล้ว

การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักตำรวจเทศกิจ

สำนักตำรวจเทศกิจ เป็นหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่คอยให้การสนับสนุนในค่านงบประมาณ และวิชาการแก่ตำรวจกรุงเทพมหานครตามสถานีตำรวจ

¹ ปัจจุบันได้แต่งตั้ง พล.ต.วีระศักดิ์ วงศ์สุวรรณ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจนครบาลดำรงตำแหน่งแทน พล.ต.มานะ วงศ์สมบูรณ์ ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 77/2525 ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2525 เรื่องแต่งตั้งข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทยไปปฏิบัติราชการของกรุงเทพมหานครเป็นการชั่วคราว.

นครบาลต่าง ๆ โดยข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักตำรวจเทศกิจในปัจจุบันเป็นข้าราชการ กรุงเทพมหานครทั้งหมด การปฏิบัติงานในหน้าที่ของข้าราชการในสำนักตำรวจเทศกิจ แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายงานเลขานุการ และฝ่ายงานปฏิบัติการ โดยแยก ออกเป็น

1. ฝ่ายงานเลขานุการ แบ่งหน่วยงานออกเป็น 2 งาน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

1.1 งานธุรการ มีหน้าที่เกี่ยวกับ

- สารบรรณ
- ธุรการทั่วไป
- การดูแลสถานที่ยานพาหนะ
- การเบิกจ่ายพัสดุ
- งานคานการเจ้าหน้าที่

1.2 งานการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

- การงบประมาณ
- การเบิกจ่ายเงินทุกประเภท ให้แก่ข้าราชการฯ และ ตำรวจ กทม. รวม 32 สถานี
- ความคุมจัดทำบัญชีการเบิกจ่าย
- บันทึกโต้ตอบในหน่วยราชการ กทม. และหน่วยงานภายนอก กทม. เช่น โรงพยาบาลในและนอกกรุงเทพมหานคร
- ความคุมพัสดุ คุรุภัณฑ์ ของสำนักฯ

2. ฝ่ายงานปฏิบัติการตำรวจเทศกิจ แบ่งหน่วยงานออกเป็น 5 หน่วยงาน แต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ดังนี้

2.1 งานจัดระเบียบหาบเร่-แผงลอย มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

- ทวคนโยบายและแผน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

- การสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการพิจารณาแก้ไขปัญหาหามเร-แดงลอย
- พิจารณาวิเคราะห์วางแผนและโครงการ และติดตามผลการปฏิบัติงาน
- วางระเบียบ กฎเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการดำเนินการจัดระเบียบหามเร-แดงลอย ของเขตต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

หมวดนิติการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

- การวางระเบียบการขอและออกใบอนุญาตให้ผู้เรือขายพิจารณา กำหนดเวลา ซึ่งผู้เรือขายจะขายอาหารบางประเภทไม่ได้ ตลอดจนกำหนดเงื่อนไขในการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต
- พิจารณาปรับปรุงระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยเรื่องผู้เรือขายและแดงลอย
- ติดตามและรวบรวมสถิติการดำเนินคดีผู้ฝ่าฝืนและประสานงานกับกรมตำรวจในส่วนที่เกี่ยวข้อง

หมวดทะเบียนผู้ค้า มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

- การจัดทำทะเบียนผู้เรือขาย น้ำแข็ง ทั้งทางบกและทางน้ำ
- จัดทำสถิติรายงานผู้เรือขายของเขตต่าง ๆ แยกตามประเภทสินค้า
- จัดทำทะเบียนผู้ค้าแดงลอยของเขตต่าง ๆ แยกตามจุดที่ตั้งและประเภทสินค้า
- ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสงเคราะห์อาชีพทดแทนแก่ผู้ค้าหามเร-แดงลอยที่ประสงค์จะเปลี่ยนแปลง

2.2 งานประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ

- การรวบรวมข่าวเพื่อเตรียมการแถลงข่าวของผู้อำนวยการสำนักตำรวจเทศกิจ และประมวลข่าวจากหนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนอื่น ๆ ในการพิจารณาปัญหาของสำนักตำรวจเทศกิจ
- วิเคราะห์วิจัยข่าวสาร โดยจัดทำเอกสารขอความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตำรวจ กทม. รวมทั้งออกตรวจและสอบถามข้อเท็จจริงตามสถานที่ที่มีผู้ร้องเรียน
- เผยแพร่ข่าวสาร โดยจัดทำประกาศเพื่อชี้แจงตักเตือนประชาชนทราบถึงข้อบัญญัติ กทม. ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อสื่อมวลชนและผู้ร้องเรียน และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานใน กทม. และส่วนราชการอื่น ๆ

2.3 งานนิติการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดระเบียบการบริหาร

งานตำรวจ กทม. รวบรวมกฎหมาย ระเบียบแบบแผน กฎ ประกาศ และข้อบัญญัติที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตำรวจ กทม. การวินิจฉัยข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตำรวจ กทม. ตลอดจนการให้คำปรึกษาแนะนำตามข้อหารือในปัญหาข้อกฎหมายแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4 งานวางแผน มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจศึกษาคนควา

และประมวลสถิติเกี่ยวกับกิจการของตำรวจ กทม. กำหนดแผนงานและโครงการต่าง ๆ ของสำนักตำรวจเทศกิจ การประสานงานและโครงการ

ระหว่าง กทม. กับกรมตำรวจในสถานที่เกี่ยวกับ
ตำรวจ กทม. การศึกษาอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจ
กทม. ตลอดจนการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ
วิชาการตำรวจเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงงาน
ตำรวจ กทม.

2.5 งานสื่อสาร ทำหน้าที่ประสานงานและถ่ายทอดสั่งการให้
ส่วนราชการต่าง ๆ ของ กทม. สำนักต่าง ๆ
เขตทุกเขต ตำรวจกรุงเทพมหานครและส่วน
ราชการภายนอก เช่น ศูนย์วิทยุผ่านฟ้า ศูนย์
วิทยุณารายณ์ ศูนย์วิทยุรามมา ศูนย์วิทยุกรุงธน
การประสานครหลวง เป็นต้น

3.2.2 การแบ่งส่วนราชการและการจัดอัตรากำลังของตำรวจกรุงเทพ
มหานครตามสถานีตำรวจต่าง ๆ

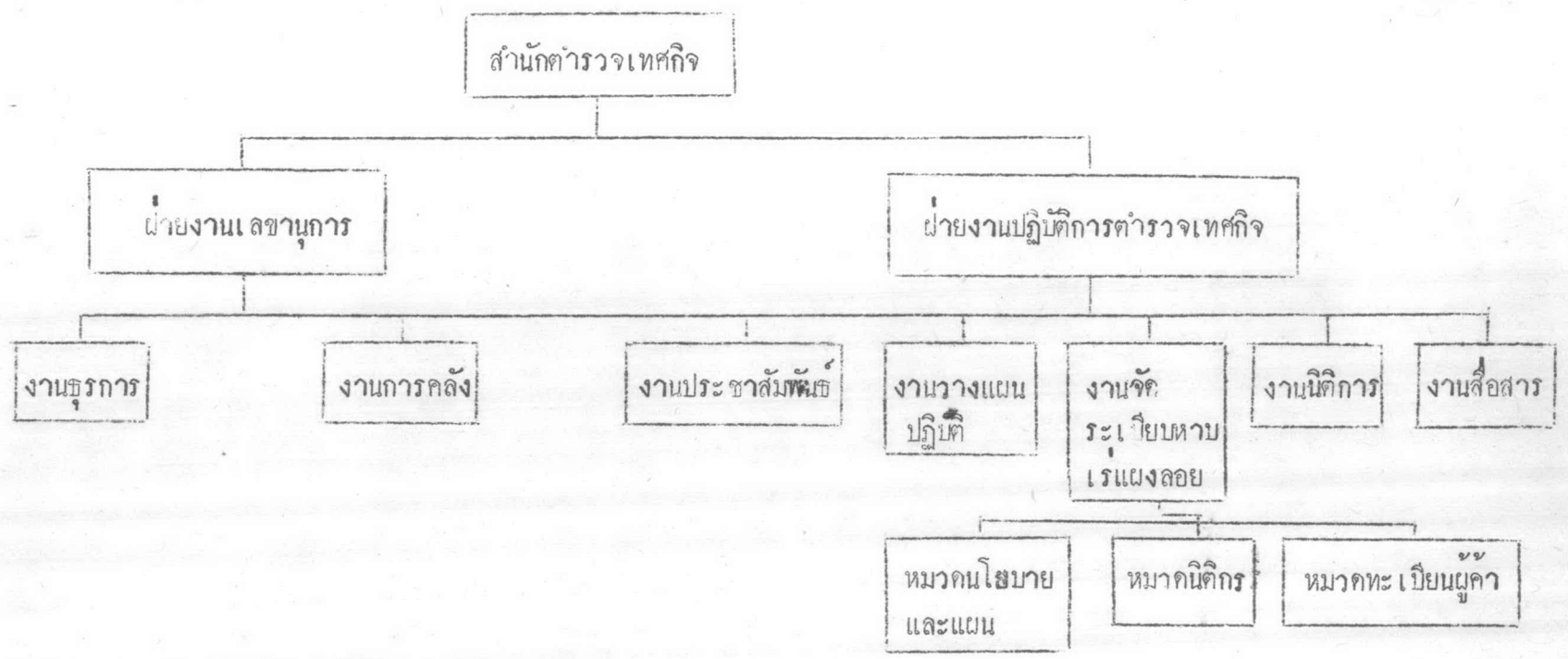
ตำรวจกรุงเทพมหานคร ซึ่งสำนักงาน ก.พ. ได้อนุมัติให้จัดตั้งขึ้นในสถานี
ตำรวจนครบาลต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 32 แห่ง โดยจัดเป็นงานเทศกิจเพิ่มขึ้น รวมทั้งกำหนด
อัตรากำลังสำหรับงานเทศกิจ โดยไม่ต้องออกพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนงานในกรมตำรวจ
ใหม่แต่ประการใด

สถานีตำรวจนครบาลที่ม้งงานเทศกิจ ทั้ง 32 แห่ง แยกออกได้ดังนี้ คือ 1

---

¹ สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, เรื่องเดิม, หน้า 10.

แผนภูมิแบ่งส่วนราชการภายในสำนักตำรวจเทศกิจ

ที่มา : สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร

เขตความรับผิดชอบของกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ

ได้แก่สถานีตำรวจนครบาลดังต่อไปนี้ คือ

1) ตำรวจราชวัตร	8) พญาไท
2) จักรวรรดิ	9) ห้วยขวาง
3) พระราชวัง	10) เตาปูน
4) นางเลิ้ง	11) บางซื่อ
5) ชนะสงคราม	12) บางเขน
6) สามเสน	13) หัวหมาก
7) กุสุต	

เขตความรับผิดชอบของกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครใต้

นครบาลดังนี้คือ

1) พลับพลาไชยเขต 1	6) บางรัก
2) พลับพลาไชยเขต 2	7) ยานนาวา
3) ปทุมวัน	8) วัดพระยาไกร
4) ลุมพินี	9) พระโขนง
5) หงมหาเมฆ	10) คลองตัน

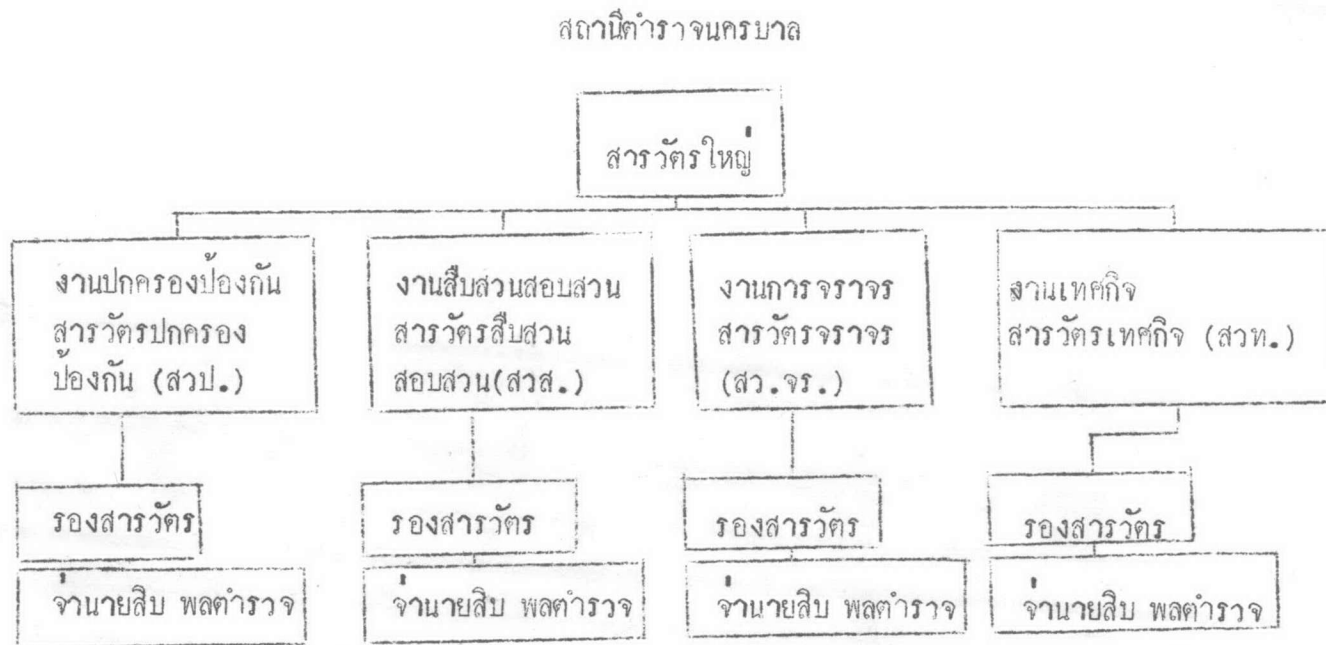
เขตความรับผิดชอบของกองบังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี

สถานีนครบาลดังนี้ คือ

1) บางยี่เรือ	6) บางกอกใหญ่
2) บุปผาราม	7) บางพลัด
3) สำเหร่	8) ภาษีเจริญ
4) บางขุนเทียน	9) หลักสอง
5) บางกอกน้อย	

ได้แก่สถานีตำรวจ

แผนภูมิแสดงการแบ่งงานภายในสถานีตำรวจนครบาลซึ่งมีงานเทคนิค รวม ๓๒ สถานี

ที่มา : สำนักตำรวจเทคนิค กรุงเทพมหานคร.

อัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ตำรวจกรุงเทพมหานครหรือตำรวจเทศกิจ ในแต่ละสถานีตำรวจ ตามที่ ก.พ. ใ้คอนุมัติ มีจำนวน 11 อัตรา¹ โดยแบ่งออกเป็น

- สารวัตรเทศกิจ จำนวน 1 อัตรา มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการช่วยเหลือสารวัตรใหญ่เกี่ยวกับการปฏิบัติภายในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานครและปกครองบังคับบัญชาตำรวจกรุงเทพมหานครของสถานีตำรวจนครบาลนั้น ๆ รวมถึงหน้าที่อื่น ๆ ตามที่สารวัตรใหญ่มอบหมาย

- รองสารวัตรเทศกิจ จำนวน 2 อัตรา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบช่วยเหลือสารวัตรเทศกิจ โดยปฏิบัติงานนอกสถานีตำรวจ 1 นาย และประจำสถานีตำรวจ 1 นาย

- เจ้า นายสิบ พลตำรวจ จำนวน 8 อัตรา โดยแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ออกปฏิบัติงานนอกสถานีร่วมกับรองสารวัตรเทศกิจ และเจ้าหน้าที่ของเขตต่าง ๆ จำนวน 5 นาย เช่น ดำเนินการจับกุมผู้ฝ่าฝืนข้อบัญญัติและกฎหมายต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 ปฏิบัติงานในสถานที่ทำการร่วมกับรองสารวัตรเทศกิจ จำนวน 3 นาย เช่น งานธุรการ งานสารบรรณ และงานอื่น ๆ ที่สารวัตรเทศกิจและรองสารวัตรเทศกิจมอบหมาย

อัตราค่าจ้างของตำรวจกรุงเทพมหานครตามที่สำนักงาน ก.พ. ใ้คอนุมัติ อัตราให้สถานีละ 11 อัตรา¹ แต่จากการสังเกตการณ์ของผู้เขียนปรากฏว่าในแต่ละสถานีจะมีอัตราค่าจ้างตำรวจกรุงเทพมหานครบรรจุไม่ครบตามอัตราที่ ก.พ. ใ้คกำหนดให้

¹ สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, รายงานผลการปฏิบัติงานของตำรวจกรุงเทพมหานคร, หน้า 4. (เอกสารอัครสำเนา)

ให้ ส่วนใหญ่แล้วจะมีเพียงสถานีละ ๘ นาย ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่และจำนวนประชากรที่ตำรวจกรุงเทพมหานครต้องรับผิดชอบแล้ว ก็ไม่สมคูลย์กับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจกรุงเทพมหานครที่มีอยู่ในปัจจุบันเลย อนึ่ง สำหรับในเขตพื้นที่ที่ไม่มีตำรวจกรุงเทพมหานคร เมื่อมีการสั่งการให้มีการปฏิบัติการจับกุมผู้ต้องหาเป็นกฎหมายของกรุงเทพมหานคร สารวัตรใหญ่จะสั่งการให้สารวัตรปกครองป้องกันปฏิบัติหน้าที่แทน

3.3 อำนาจหน้าที่ของตำรวจกรุงเทพมหานคร

ตำรวจกรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยหน้าที่สารวัตรเทศกิจ พ.ศ. 2521 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2521 ลักษณะที่ 24 บทที่ 16 กล่าวคือ¹

- 1) ดูแลและปฏิบัติการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติและขอบัญญัติของกรุงเทพมหานคร
- 2) ดูแลและกำกับการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายต่าง ๆ กฎกระทรวง ซึ่งออกตามความในกฎหมายนั้น ๆ และประกาศคณะปฏิวัติที่เกี่ยวข้อง
- 3) ดูแลรักษา จัดการ จัดให้มี ส่งเสริม ป้องกัน ปรับปรุงและควบคุมกิจการต่าง ๆ ตามที่ได้อำหนดไว้ให้อยู่ในความรับผิดชอบ เช่น การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง และการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนภายในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

---

¹ สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, รายงานการปฏิบัติงานของตำรวจกรุงเทพมหานคร, หน้า 2. (เอกสารอัครสำเนา)

4) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายระบุว่าเป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร
ในการปฏิบัติงาน ตำรวจกรุงเทพมหานครได้ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่
ที่ระบุไว้ในระเบียบของกรมตำรวจว่าด้วยหน้าที่ตำรวจเทศกิจ อันได้แก่

1. การตรวจตราจับกุมผู้ฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร
เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง อาทิเช่น

- 1.1. ความผิดเกี่ยวกับการตั้งวางสิ่งของในที่สาธารณะ
- 1.2. ความผิดเกี่ยวกับการสมบรูณ์ในโรงภาพยนตร์และรถประจำทาง
- 1.3. ความผิดเกี่ยวกับการขวน วม ทิ้งสิ่งของในที่สาธารณะ
- 1.4. ความผิดเกี่ยวกับการสะสมอาหารโดยไม่ได้รับอนุญาต
- 1.5. ความผิดเกี่ยวกับการประกอบการค้าที่น่ารังเกียจ หรือน่า
เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน
- 1.6. ความผิดเกี่ยวกับการปลูกสร้างหรือต่อเติมอาคารผิดข้อบัญญัติ
- 1.7. ความผิดเกี่ยวกับอื่น ๆ

2) การตรวจตราเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบัญญัติ
กรุงเทพมหานคร อาทิเช่น

- 2.1. การขออนุญาตกองวัสดุในที่สาธารณะ
- 2.2. การไต่สวนที่ในการจัดทำเป็นอนุสรณ์ พนัสนิ
- 2.3. การกั้นรั้วเพื่อทำการก่อสร้างอาคารติดกับที่สาธารณะ
- 2.4. การตั้งโต๊ะ เก้าอี้ ปล่อยรถโดยสารขององค์การขนส่ง
มวลชน
- 2.5. การโฆษณาต่าง ๆ ในที่สาธารณะ
- 2.6. การก่อสร้างหรือซุก เเจาะในที่สาธารณะของการประปา
นครหลวง องค์การโทรศัทพ์ องค์การไฟฟ้านครหลวง
ให้อยู่ในระเบียบ

2.7. การสะสมอาหารหรือน้ำแข็งในที่เอกชน

2.8. อื่น ๆ

3. การป้องกันรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ขณะนี้
ได้เปิดพื้นที่ปฏิบัติการในถนนสายต่าง ๆ รวม 106 สาย

4. การดูแลส่งเสริมกิจการที่เป็นหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร รวมถึง
การรักษาไว้ให้มีผู้ใดมาทำลายหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมได้ เมื่อ
คราวพบการกระทำผิดจะประสานงานไปยังเขต เพื่อแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ
ดำเนินการแก้ไข

4.1 การตรวจตราดูแลท่อระบายน้ำ

4.2 การตรวจตราดูแลบริเวณน้ำท่วม

4.3 การตรวจตราดูแลถนนที่ชำรุด

4.4 การตรวจตราการกระทำที่ก่อให้เกิดทางเท้าเสียหาย

4.5 การตรวจตราสาธารณสุขสมบัติในความควบคุมของกรุงเทพมหานคร

4.6 อื่น ๆ

เป็นที่น่าสังเกตว่า อำนาจหน้าที่ของตำรวจกรุงเทพมหานครเป็นเรื่องที่
เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ไม่กระทบกระเทือนไปถึงคนในชุมชนอื่น ๆ คนในท้องถิ่น
สามารถจัดการกันเอง ในเรื่องอำนาจหน้าที่ของตำรวจกรุงเทพมหานคร
ท.กล้วยไม้ ณ อยุธยา ได้วิจารณ์ไว้น่าฟังว่า ¹

¹ ท.กล้วยไม้ ณ อยุธยา, "ภาวะโลกกฎหมายกรุงเทพมหานคร" วารสาร
กรุงเทพมหานคร ปีที่ 4 ฉบับที่ 39 เมษายน 2519, หน้า 39 - 40.

"...งานใดที่เป็นงานบริการประชาชนเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ไม่กระทบกระเทือนคนอื่นในชุมชนอื่น นั่นแหละ คืองานในหน้าที่ของท้องถิ่น เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน อันใดแก่ การวาดดาวกแดดคี่ตีหัวหมาคาแม่แจก การกวาดชั้น หาบเร แฉงลอย การจับคนทำสกปรก คนทำผิดกฎหมาย สู้ธารณสุข การควบคุมการก่อสร้างอาคาร เหล่านี้เป็นงานเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งเท่านั้น สมควรให้คนในท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลวาดดาวลงโทษกันไปตามโทษานุโทษ มีตำรวจของตนเอง มีศาลของตนเอง..."

3.4 กฎหมายและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครที่อยู่ในความรับผิดชอบ

ตำรวจกรุงเทพมหานคร

ตำรวจกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ในการดูแลและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร และกฎหมายอื่น ๆ ที่กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร กฎหมายเหล่านี้ได้แก่¹

ส่วนที่ 1 กฎ กระทรวง เทศบัญญัติ และข้อบัญญัติ

- 1) กฎกระทรวง (พ.ศ.2498) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ.2479
- 2) กฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2517) ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ.2479
- 3) ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจัดระเบียบการจอดรถยนต์ พ.ศ.2516

---

¹ งานนิติการ สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, 'กฎหมายและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครในความรับผิดชอบของตำรวจกรุงเทพมหานคร', หน้า 1-4. (เอกสารลับสำเนา)

- 4) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจัดระเบียบการจอดรถยนต์
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2517
- 5) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจัดระเบียบการจอดรถยนต์ (ฉบับที่ 3)
พ.ศ.2520
- 6) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการแต่งผม พ.ศ.2518
- 7) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องตลาดเอ็กซน พ.ศ.2518
- 8) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมความเป็นระเบียบเรียบร้อย
และการอนามัยในโรงภาพยนตร์และรถประจำทาง พ.ศ.2519
- 9) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจ
หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ.2519
- 10) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการค้าอาหารหรือน้ำแข็งใน
สถานที่เอ็กซน พ.ศ.2518
- 11) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องค่าตอบแทนการบริการแก่เอ็กซน
องค์การของรัฐหรือหน่วยราชการ พ.ศ.2519
- 12) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องค่าตอบแทนการบริการแก่เอ็กซน องค์การ
ของรัฐหรือหน่วยราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2521
- 13) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องกำหนดบริเวณซึ่งอาคารบางชนิดจะปลูก
สร้างขึ้นมิได้ พ.ศ.2521
- 14) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องกำหนดบริเวณซึ่งอาคารบางชนิดจะ
ปลูกสร้างขึ้นมิได้ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2522
- 15) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการกำจัดมูลฝอย และสิ่งเปื้อน
พ.ศ.2521
- 16) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็น
ระเบียบเรียบร้อย ในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2523
- 17) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมผู้เร่ขาย พ.ศ.2519

- 18) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมแผงลอย พ.ศ.2519
 19) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องตลาดสาธารณะ พ.ศ.2519
 20) ขอบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ.2522

ส่วนที่ 2 พระราชบัญญัติและประกาศของคณะปฏิวัติ

- 1) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2518
 2) พระราชบัญญัติรายได้เทศบาล พ.ศ.2497
 3) พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508
 4) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 156 ลงวันที่ 4 มิถุนายน 2515
 5) พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2516
 6) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475
 7) พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510
 8) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 44 ลงวันที่ 11 มกราคม 2514
 9) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2503
 10) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 28 เรื่องควบคุมการจอกเรือในแม่น้ำลำคลอง ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2515
 11) พระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอกรถยนต์ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล พ.ศ.2503
 12) พระราชบัญญัติควบคุมคาเชานา พ.ศ.2517
 13) พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518
 14) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 295 เรื่องทางหลวง ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2515
 15) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2499

- 16) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 190 ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 2515
- 17) พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.2505
- 18) พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2484
- 19) พระราชบัญญัติสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2495
- 20) พระราชบัญญัติสาธารณสุข (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2497
- 21) พระราชบัญญัติสาธารณสุข (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2505
- 22) พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ย พ.ศ.2480
- 23) พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ย (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2484
- 24) พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ย (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2497
- 25) พระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.2498
- 26) พระราชบัญญัติควบคุม สุสาน และฌาปนสถาน พ.ศ.2481
- 27) พระราชบัญญัติควบคุมสุสานและฌาปนสถาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2484
- 28) พระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ.2477
- 29) พระราชบัญญัติประถมศึกษา (พ.ศ.2474) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2483 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2505 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2509
- 30) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ.2520
- 31) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522
- 32) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2516
- 33) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2522
- 34) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2518
- 35) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2519
- 36) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2522

2.5 สายการบังคับบัญชาตำรวจกรุงเทพมหานคร

ด้วยเหตุที่ว่าตำรวจกรุงเทพมหานครยังคงเป็นตำรวจสังกัดกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ดังนั้นในเรื่องของสายการบังคับบัญชา การสั่งการ จึงยังคงยึดถือตามสายการบังคับบัญชาของกรมตำรวจอยู่เช่นเดิม โดยแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

ก) ระดับกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจนครบาล (พล.ต.ต. วีระศักดิ์ วงศ์สุวรรณ) ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักตำรวจเทศกิจด้วยเป็นผู้รับผิดชอบสั่งการ

ข) ระดับกองบังคับการ แบ่งออกเป็น 3 กองบังคับการ คือ

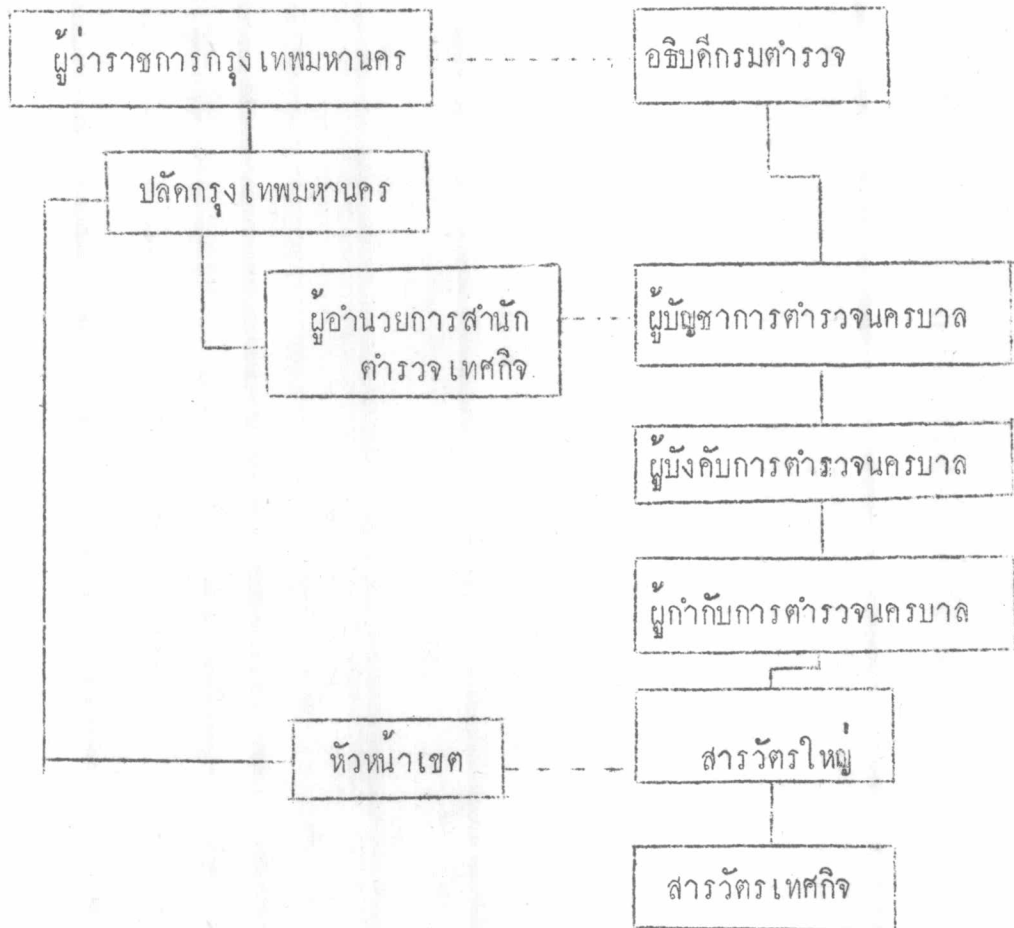
- กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ
- กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครบาลใต้
- กองบังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี

ค) ระดับกองกำกับการ แบ่งออกเป็น 19 กองกำกับการ

ง) ระดับสถานีตำรวจนครบาล สारวัตรใหญ่แต่ละสถานีจะเป็นผู้บังคับบัญชาของสารวัตรเทศกิจโดยตรง

ในการสั่งการแต่ละครั้ง ผู้อำนวยการสำนักเทศกิจจะสั่งการเกี่ยวกับตำรวจกรุงเทพมหานครตามสายงานบังคับบัญชาของกรมตำรวจ คือ สั่งการไปยังกองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ, ใต้, ธนบุรี ในฐานะผู้อำนวยการสำนักตำรวจเทศกิจ และในฐานะรองผู้บัญชาการตำรวจนครบาลฝ่ายกิจการพิเศษ เพื่อได้สั่งการตามลำดับขึ้นถึงสารวัตรใหญ่จนถึงสารวัตรเทศกิจในปกครองส่วนในเขตพื้นที่ที่ไม่มีตำรวจกรุงเทพมหานครได้ให้สารวัตรใหญ่สั่งการให้การปกครองป้องกันปฏิบัติหน้าที่แทน

แผนภูมิแสดงสายการบังคับบัญชาและการประสานงาน
 ระหว่าง
 กรุงเทพมหานคร กับ กรมตำรวจ
 ในระดับต่าง ๆ

..... เส้นแสดงสายการประสานงาน

_____ เส้นแสดงสายการบังคับบัญชา

ที่มา : สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร.

3.6 งบประมาณของตำรวจทม.

กรุงเทพมหานคร เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้แก่ตำรวจ
กรุงเทพมหานคร

อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ทางกรุงเทพมหานครจะเป็นผู้จัดหาให้ อาทิเช่น

- โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเขียน แบบพิมพ์
- การติดตั้งโทรศัพท์ให้สำนักงานตำรวจเทศกิจ และสถานีตำรวจกรุงเทพ
มหานคร รวม 32 สถานี
- เครื่องมือสื่อสาร
- รถยนต์บัส 32 คัน
- รถจักรยานยนต์ 64 คัน

งบประมาณค่าใช้จ่ายแต่ละสถานีของตำรวจกรุงเทพมหานคร แบ่งออกได้ดังนี้

ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๒๑ (บาท)	ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๒๒ (บาท)	ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๒๓ (บาท)	ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๒๔ (บาท)
เงินเดือน ๓๐,๕๐๐	เงินเดือน ๔,๑๘๘,๓๓๕	เงินเดือน ๔,๒๒๒,๓๐๐	เงินเดือน ๑๑,๓๔๔,๒๐๐
ค่าจ้าง ๓๔,๖๐๐	ค่าจ้าง ๓๕,๓๐๐	ค่าจ้าง ๔๓,๒๐๐	ค่าจ้าง: ๖๓,๘๐๐
ชั่วคราว	ประจำ	ประจำ	ประจำ
ค่าตอบแทน ๓๐๐,๐๐๐	ค่าจ้าง ๑๔,๒๐๐	ค่าจ้าง ๓๖,๒๐๐	ค่า ๒,๓๔๑,๖๐๐
ค่าใช้สอย ๒๑,๐๐๐	ชั่วคราว	ชั่วคราว	ตอบแทน
ค่าวัสดุ ๑๐๓,๐๐๐	ค่าตอบแทน ๓,๔๑๕,๐๐๐	ค่าตอบแทน ๒,๓๕๑,๐๐๐	ค่าใช้สอย ๓๔,๒๐๐
ค่าครุภัณฑ์ ๒,๘๒๕,๐๐๐	ค่าใช้สอย ๑,๕๐๐,๐๐๐	ค่าใช้สอย ๓๕๕,๖๐๐	ค่า ๒๖๖,๕๐๐
	ค่าวัสดุ ๒,๘๕๕,๐๐๐	ค่าวัสดุ ๑,๖๓๑,๐๐๐	สาธารณูปโภค
	ค่าครุภัณฑ์ ๒,๔๔๔,๘๐๐	ค่าครุภัณฑ์ ๕๕,๑๐๐	ค่าวัสดุ ๒,๓๗๐,๐๐๐
	รายจ่ายอื่นๆ ๓๕๐	รายจ่ายอื่น ๆ ๘,๓๒๐	ค่าครุภัณฑ์ ๒๒๐,๖๐๘
รวม ๓,๓๕๔,๑๐๐	๑๔,๔๔๔,๒๒๕	๑๔,๖๕๓,๑๒๐	รายจ่ายอื่น ๆ ๑,๒๒๖,๓๕๕
			รวม ๑๔,๐๕๔,๒๔๐

ที่มา : สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร
 จากงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของตำรวจกรุงเทพมหานครตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๑ ซึ่งเป็นที่เริ่มดำเนินการ
 จนถึง พ.ศ.๒๕๒๔ นี้ ปรากฏว่ากรุงเทพมหานครได้จ่ายงบประมาณเกี่ยวกับกิจการตำรวจกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น
 ๕๖,๕๓๓,๖๖๕ บาท ซึ่งเฉลี่ยแล้วปีละประมาณ ๑๔ ล้านบาท.

สำนักตำรวจเทศกิจ กรุงเทพมหานคร, "ข้อมูลแสดงงานและปริมาณของฝ่ายงานปฏิบัติการตำรวจเทศกิจ",
 หน้า ๒๖-๓๔. (เอกสารอัครสำเนา)

สรุปท้ายบท

ตำรวจกรุงเทพมหานครหรือตำรวจเทศกิจ เป็นหน่วยงานที่ทางกรุงเทพมหานครและกรมตำรวจร่วมกันจัดตั้งขึ้นมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คอยดูแลควบคุมและบังคับการให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครและกฎหมายอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้ไม่ต้องอาศัยกำลังของตำรวจนครบาลช่วยดำเนินการให้ โดยเหตุที่กรมตำรวจก็มีภาระหน้าที่ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและปราบปรามอาชญากรรมอยู่แล้ว ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานของกรุงเทพมหานครในอดีตร่วมกับปัญหาอุปสรรค ขาดความคล่องตัว การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เนื้อหา ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงมีความจำเป็นในการจัดให้มีตำรวจกรุงเทพมหานครขึ้นมา เพื่อปฏิบัติงานของกรุงเทพมหานครโดยเฉพาะ

แต่ตำรวจของกรุงเทพมหานครที่ได้จัดตั้งขึ้นมาในปัจจุบันนี้ มีรูปแบบการจัดองค์การที่ล้าสมัยพอสมควร คือยังคงเป็นตำรวจสังกัดกรมตำรวจอยู่เช่นเดิม มีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อสารวัตรใหญ่และกองบัญชาการตำรวจนครบาลตามสายการบังคับบัญชาของกรมตำรวจทุกประการ โดยที่กรุงเทพมหานครเป็นผู้ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณและเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ แต่อำนาจในการปกครองบังคับบัญชายังอยู่ที่กรมตำรวจโดยตรง และกรุงเทพมหานครไม่มีอำนาจแต่ประการใดเลยในการที่จะกำกับ สั่งการ และควบคุมดูแลให้ตำรวจกรุงเทพมหานครปฏิบัติตามหน้าที่การที่มีการจัดรูปองค์กร ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานของตำรวจกรุงเทพมหานครเท่าที่ผ่านมายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานนี้ขึ้นมาเลย ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวในรายละเอียดในบทที่ 4 ต่อไป.